

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет сценічного мистецтва
Кафедра музично-драматичного театру

**КОМПЛЕКСНА СИСТЕМА ПЛАСТИЧНОГО ВИХОВАННЯ АКТОРА:
ОСНОВИ СЦЕНІЧНОГО РУХУ**

Програма та навчально-методичні матеріали до курсу
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності
026 «Сценічне мистецтво»,
ОП «Акторське мистецтво драматичного театру та кіно»

Харків – 2023р.

УДК 792.028.3

К 63

Друкується за рішенням науково-методичної ради ХДАК
(протокол № 4 від 27.11.2023 р.)

Рецензенти:

Струннікова М. В., заслужена артистка України, старший викладач Харківської державної академії культури

Вірченко О. М., заслужений артист України, доцент кафедри майстерності актора та режисури драматичного театру Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського

Укладач:

В. Д. Мізьяк, старший викладач кафедри музично-драматичного театру, кандидат мистецтвознавства

Т.М.Циганська, старший викладач кафедри музично-драматичного театру, заслужена артистка України

к 63 Комплексна система пластичного виховання актора. Основи сценічного руху : прогр. та навч.-метод. матеріали до курсу для здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищої освіти, спец. 026 «Сценічне мистецтво», ОП «Акторське мистецтво драматичного театру та кіно" / М-во культури та інформ. політики України, Харків. держ. акад. культури, Ф-т сцен. мистецтва, Каф. музично-драматичного театру ; [уклад.: В. Д. Мізьяк, Т. М. Циганська]. Харків : ХДАК, 2023. 16 с.

Навчальний курс «Комплексна система пластичного виховання актора: Основи сценічного руху» забезпечує формування теоретичних знань і практичних навичок з пластичної виразності актора. Курс розроблено для професійної підготовки акторів.

Для викладачів та студентів-бакалаврів спеціальності 026 «Сценічне мистецтво»

© Харківська державна академія культури, 2023 р.

© В. Д. Мізьяк, Т. М. Циганська, 2023 р.

ЗМІСТ

Загальна інформація про дисципліну	4
Анотація дисципліни	4
Політика дисципліни	8
Тематика практичних занять	9
Методичні рекомендації до практичних занять	10
Самостійна робота	11
Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів	11
Перелік питань для самоконтролю студентів	12
Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання	12
Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна	13
Рекомендовані джерела інформації	14

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

1	Назва дисципліни	Комплексна система пластичного виховання актора: Основи сценічного руху
2	Викладач	Мізяк Віталій Дмитрович
3	Контактні дані викладача (роб.тел.,	vitalii_miziak@xdak.ukr.education
4	Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	Обов'язкова
5	Рік підготовки	3
6	Семестр	5, 6
7	Лекції (год.)	–
8	Практичні (семінарські, лабораторні) заняття (год.)	56
9	Самостійна робота (год.)	109
10	Індивідуальна робота (год.)	–
11	Кількість кредитів	5,5
12	Загальна кількість годин	165
13	Види поточного контролю	усне опитування, перевірка виконаних практичних завдань
14	Вид підсумкового контролю	залік (6 семестр)

2. АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Місце дисципліни в програмі навчання

Навчальна дисципліна «Комплексна система пластичного виховання актора: Основи сценічного руху» покликана допомогти студентам усвідомити значення пластичної виразності актора, надати базові знання з основ сценічного руху та принципи роботи з власним тілом.

Дисципліна потребує бази, отриманої у процесі навчання з дисципліни «Комплексна система пластичного виховання актора: Ритміка».

2.2. Пререквізити та постреквізити дисципліни

«Комплексна система пластичного виховання актора: Основи сценічного руху» – обов'язкова навчальна дисципліна, яка є частиною загальної системи викладання фахових дисциплін, для виховання та різнобічного гармонійного

розвитку фахівців спеціалізації «Акторське мистецтво драматичного театру та кіно».

Набуті знання та уміння можуть бути використані при вивченні дисциплін «Танок», «Основи сценічного бою, фехтування», а також дисциплін «Основи вокального виконавства», «Сценічна мова», «Майстерність актора».

2.3. Мета вивчення дисципліни – забезпечення набуття студентами ключових фахових компетентностей з освітньої програми «Акторське мистецтво драматичного театру та кіно», формування теоретичних знань і умінь щодо особливостей пластичної виразності актора, розкриття аспектів відчуття власного тіла та вміння координувати рухи, продовження формування навички логічно, послідовно та самостійно вибудовувати дію відповідно отриманому завданню.

2.4. Завдання вивчення дисципліни:

- оволодіння вмінням пластично вирішувати образ через характер супроводжуючого музичного твору, активно та емоційно сприймаючи музику, відчуваючи музичну інтонацію;
- виховання і удосконалення професійних якостей, таких як увага, моторна пам'ять, максимально зосередження уваги, цілеспрямованість в дії, наполегливість, витривалість, спритність, сила, гнучкість та рухливість, координація та швидкість реакції тілесного апарату актора;
- виховання здібностей підкоряти свою фізичну поведінку загальному ритму, зберігаючи при цьому індивідуальність;
- виховання вміння спілкуватися з одним партнером або з групою партнерів;
- виховання та удосконалення ансамблевої погодженості рухів під час колективного виконання;
- постійне удосконалення орієнтування фізичного апарату у часі та просторі;
- формування вміння працювати свідомо та самостійно;
- удосконалення рухової культури майбутніх акторів;
- формування вміння безпечно працювати зі складними елементами;
- оволодіння відчуттям власного тіла, коли воно підкоряється необхідній дії;
- розвиток влучності та точності рухів;
- оволодіння вмінням виконувати акробатичні елементи;
- ознайомлення з технікою сценічних падінь;
- ознайомлення з технікою сценічних перенесень;
- ознайомлення з технікою елементів сценічної боротьби;
- навчання свідомому вибудовуванню форми поведінки в запропонованих обставинах;
- навчання виразній дії на сцені.

2.5. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни.

У студентів мають бути сформовані наступні загальні компетентності:

- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність орієнтуватися у предметній області та розумітися на професійній діяльності.
- Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу.
- Здатність зосереджуватись на якості та результаті при виконанні завдань.
- Здатність планувати та управляти власним часом.
- Здатність використовувати навички міжособистісної взаємодії.
- Здатність удосконалювати і розвивати свій інтелектуальний та загальнокультурний рівень, домагатися морального і фізичного вдосконалення своєї особистості.
- Здатність к адаптації до нових ситуацій, переоцінці накопиченого досвіду, аналізу своїх можливостей.
- Здатність працювати в театральному колективі.

Професійні компетентності:

- Здатність дотримуватися норм професійної етики.
- Здатність до професійної мобільності та уміння адаптуватися до нових завдань.
- Здатність до самоорганізації, критики та самокритики.
- Здатність застосовувати фахові знання на практиці.
- Здатність визначати індивідуальні потреби.

У студентів мають бути сформовані наступні фахові компетентності:

- оперувати специфічною системою виражальних засобів (пластично-зображальними, акторсько-виконавськими) при створенні та демонстрації сценічного образу;
- вільно орієнтуватися в напрямках, стилях, жанрах світового й українського сценічного мистецтва;
- орієнтуватися в історії різних видів мистецтв, розуміти можливість їх застосування при створенні повноцінного художнього образу персонажу в сценічному творі (проекті);
- розуміти та оцінювати актуальність сценічного твору в контексті культурно-мистецьких процесів;
- здійснювати вибір художнього твору (з подальшим його аналізом) для показу (демонстрації); визначати спосіб його інтерпретації;

- генерувати ідеї та здійснювати інтерпретацію сценічного образу (дійової особи вистави).

Уміння:

- вірно розуміти завдання, що перед ними ставляться, на основі отриманої від викладача вербальної інформації, без додаткової демонстрації викладачем рухів;
- вірно виконувати на практиці отримане завдання за відведений період часу;
- запам'ятовувати (тобто фіксувати) отримане завдання та самостійно працювати над вдосконаленням техніки його виконання;
- застосовувати отримані знання у практичній діяльності;
- працювати в різних темпах (повільному, помірному, швидкому) та вільно переходити від одного до іншого;
- орієнтуватися у часі, просторі та ритмі, знаходити своє місце у просторі сцени;
- підкоряти свою поведінку загальному ритму, координувати рухи ніг та рук;
- контролювати своє м'язове напруження та знімати зайве напруження м'язів.

Комунікація.

- надавати фахівцям і нефахівцям інформацію, ідеї та власний досвід в галузі професійної діяльності;
- розуміти значення культури як форми людського існування, цінувати різноманіття та мультикультурність світу і керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва;
- вільно застосовувати основні принципи творчого розвитку сценічного мистецтва, намагаючись впливати на соціокультурні зміни.

Автономія та відповідальність.

Випускник програми повинен бути відповідальним за розвиток професійного знання і практик, зокрема:

- відповідати за налагодження гармонійних відносин у колективі;
- бути здатним вчитися упродовж життя, здатним до подальшого навчання з високим рівнем автономності;
- бути відповідальним за професійний розвиток окремих осіб та/або театральних колективів;
- приймати рішення у складних і непередбачуваних умовах розвитку театального мистецтва;
- бути здатним самостійно виконувати творчі завдання.

У результаті навчання студенти повинні:

- набути концептуальні знання, включаючи певні знання сучасних досягнень в сценічному мистецтві та виробництві;
- вміти критично осмислювати основні теорії, принципи, методи і поняття у навчанні та професійній діяльності;
- вільно володіти основними положеннями теорії майстерності актора та професійною термінологією.

3. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Політика виставлення оцінок (пропущені заняття, відпрацювання пропусків): кожна оцінка виставляється відповідно до розроблених викладачем та заздалегідь оголошених студентам критеріїв, а також мотивується в індивідуальному порядку на вимогу студента; у випадку не виконання всіх зазначених завдань, до екзамену здобувач не допускається; пропущені заняття мають бути відпрацьовані (всі практичні завдання повинні бути виконані).

3.2. Політика академічної поведінки та доброчесності (плагіат, поведінка в аудиторії): конфліктні ситуації мають відкрито обговорюватись в академічних групах з викладачем. Плагіат та інші форми нечесної роботи неприпустимі. Недопустимі підказки під час усного опитування та списування у ході контрольних робіт, на іспиті. **Норми академічної етики:** дисциплінованість; дотримання субординації; чесність; відповідальність; використання гаджетів заохочується лише при дистанційній роботі (при дистанційних заняттях бажано працювати з увімкненими камерами).

3.3. Програма навчальної дисципліни:

Назви розділів і тем	Кількість годин			
	усього	лек.	пр.	с.р.
1	2	3	4	5
3 курс				
Розділ 1.				
Тема 1. Сценічні падіння	52		18	34
Тема 2. Сценічні перенесення	53		18	35
Разом за розділом 1.	105		36	69
Розділ 2.				
Тема 3. Акробатичні вправи	30		10	20
Тема 4. Сценічна боротьба	30		10	20
Разом за розділом 2.	60		20	40
Усього годин разом	165		56	109

4. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1: Сценічні падіння

Мета: Створити і засвоїти типові схеми виконання різних падінь

Завдання:

1. Відпрацювати техніку безпечних падінь.
2. Вміти від глядача призовати техніку сценічного падіння.
3. Засвоїти основний принцип забезпечення безпеки при падіннях.
4. Відпрацювати певний комплекс сценічних падінь і оволодіти технікою виконання.

Тема 2: Сценічні перенесення

Мета: Зрозуміти механізм м'язових відчуттів темпо-ритму дій партнера.

Завдання:

5. Вміти узгоджувати сумісні зусилля дій партнерів в сценічних перенесеннях.
6. Оволодіти одиночними перенесеннями(робота в парі).
7. Засвоїти групові перенесення.
8. Слідкувати за м'язовим напруженням.

Тема 3: Акробатичні вправи.

Мета: Розвиток координації рухів, тренування швидкої реакції, розвиток сміливості і рішучості.

Завдання:

9. Засвоїти перекид вперед.
10. Оволодіти перекидом назад через плече.
11. Вміти робити переворот назад без допомоги рук.
12. Пройти акробатичний комплекс з мостом.
13. Вміти виконувати "Каскад".

Тема 4: Сценічна боротьба.

Мета: Засвоїти сценічну техніку прийомів нападу і захисту без зброї.

Завдання:

14. Створити у глядача враження бійки на сцені.
15. Оволодіти певною технікою боксу і прийомами боротьби.
16. Вміння точно розраховувати рухи, в збереженні повного самовладання і контролю за своїми діями.
17. Створити композиції з прийомів сценічної боротьби.
18. Відпрацювати дистанцію з партнером.

5. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

В учбовій дисципліні «Основи сценічного руху» важливу роль грає процес формування технічних навиків. Тіло людини швидко запам'ятовує рух, неважливо, як його виконує – правильно чи ні. Якщо ні, починає формуватися погана звичка, що може призвести до технічної неточності, яка може закінчитися травмою. Тому необхідно відразу при перших повтореннях в процесі навчання виконувати прийоми технічно правильно. В процесі навчання повинно бути постійне бажання виразної дії на сцені та гармонічного поєднання внутрішньої та зовнішньої техніки. Сформована та удосконалена зовнішня техніка постійно повинна мати тісний зв'язок зі сценічною дією.

Підготовка тілесного апарату актора повинна іти у двох напрямках:

- фізичний тренінг – той, що готує тілесний апарат актора;
- психофізичний тренінг – той, що розвиває координацію центральної нервової системи з м'язами людини. Такий взаємозв'язок у реальному житті існує та проявляється рефлексивно. Проте в умовах сценічного майданчику порушується у зв'язку з умовним існуванням в запропонованих обставинах.

Під час тренінгу виникає практичне засвоєння об'єктивних законів природи та сценічної діяльності. Поняття «об'єктивний закон» має на увазі незалежність існування цього закону від свідомості людини – знає вона про нього чи ні. Це і є психофізичний механізм, який складається з трьох етапів: оцінка – рішення – дія. За думкою вчених, кінцевим добутком будь-якої думки є рух – пози, жести, міміка, різні пересування.

Створення якісної техніки вимагає від студента зосередженості, активної роботи свідомості, внутрішньої уяви, виконання завдання і, одночасно, контролю та аналізу – точно воно виконане чи ні. Це і є шлях створення навиків – правильного, точного, підсвідомого, автоматичного виконання.

Шлях створення технічної основи пластичного виконання складається з наступних етапів: незручне стає зручним, зручне – звичним, звичне – легким, легке – своїм.

Щоб зрозуміти, чи сформувався навик, необхідно використовувати зміну напрямку, зміну швидкості виконання, зміну простору, де відбувається тренінг. Якщо технічний прийом, що вивчається на даному етапі, виконується правильно й при змінених умовах, можна вважати його здобутим.

В процесі навчання використовуються вправи та засоби, які не дублюють інші рухові дисципліни.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Тема	Кільк. годин
1	Акробатика: основні елементи.	19
2	Акробатичні комбінації.	20
3	Сценічні падіння.	20
4	Елементи сценічного боксу.	20
5	Прийоми сценічної боротьби.	15
6	Сценічні перенесення.	15
	Разом	109

7. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.

Оскільки учбового матеріалу дуже багато, а часу для відпрацювання дуже мало, основне навантаження для вдосконалення техніки лягає на самостійну роботу студента. Саме в ній перевіряється відповідальність студента, вміння працювати над собою та над створенням точного фізичного руху.

Головна мета самостійної роботи – це відпрацювання, вдосконалення технічного виконання вправ, доведення їх до автоматичного виконання з наступним підключенням мови та вокалу, а наприкінці – акторського завдання.

Студентові потрібно:

- якомога точніше запам'ятовувати техніку виконання рухів;
- чітко повторювати завдання через слово як постановка задач-команд для свого тіла;
- підключаючи внутрішній монолог та внутрішнє бачення, повторювати в думках техніку виконання елементів (в майбутньому – схему усієї вправи);
- обов'язково повторювати вправу практично, створюючи м'язову пам'ять на новий рух;
- правильно координувати рухи ніг та рук, добиваючись поступового збільшення темпу;
- виконувати вправу у різних темпах (повільному, помірному або у швидкому), зберігаючи заданий музичний метр та пластичний малюнок;
- уважно прослуховувати музичний матеріал та координувати мовлення з рухами;
- вчитися відрізняти м'язові відчуття при правильному та неправильному виконанні рухів;
- контролювати м'язову напругу;

- при практичному виконанні намагатися побачити внутрішнім зором своє тіло;
- вчитися розподіляти себе у просторі і часі;
- вміти побачити свою помилку та виправити її, добиваючись точного виконання.

8. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ СТУДЕНТІВ

1. Що таке «внутрішнє бачення»?
2. Чотирьохразове повторення завдання – як виконується і яка мета.
3. М'язова свобода – дати визначення; пояснити як вона напрацьовується.
4. Що означає «розподілити себе у просторі»?
5. Координація рухів – дати визначення, пояснити як її напрацювати.
6. Що таке «багатопланова увага»?
7. Що таке «ансамблевість в русі»?
8. Пластичність – дати визначення; чим відрізняється від поняття «пластика».
9. Послідовність роботи над вправами – що необхідно, щоб довести техніку виконання до напів автоматизму?
10. Для чого потрібна акробатика і що вона розвиває?
11. Сценічні падіння – основні два види падінь та принципи безпечного виконання техніки.
12. Техніка сценічних перенесень.
13. Які основні положення тіла в бою?
14. Основні пересування в сценічному бою і як вони виконуються?
15. Що таке дистанція в бою і яка вона буває?
16. Що таке «пластична партитура»?
17. Як безпечно виконувати складні елементи?
18. Що означає «вибудувати логічну схему сценічного бою»?
19. Які навички допомагають в роботі над сценічним боєм?

9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Рівень досягнення запланованих результатів навчання перевірятиметься за допомогою рубіжних етапів контролю у формі усного опитування та практичного виконання тем курсу. Оцінка залежить від якості виконання завдань самостійної роботи студентів.

Завданням оцінювання є перевірка розуміння та засвоєння навчального матеріалу, здатності опанувати пластичну техніку вправ та довести її до автоматичного виконання.

Студент повинен вільно орієнтується в поняттях дисципліни, а також застосовувати їх практично; безпомилково виконувати пластичний малюнок; координувати та контролювати м'язове напруження; правильно виконати всі практичні завдання; вміти самостійно відпрацьовувати техніку вправ; легко виконувати нові акторські завдання, не втрачаючи пластичної техніки виконання (зберігаючи встановлену техніку виконання).

Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Комплексна система пластичного виховання актора: Основи сценічного руху» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової кредиту та включає: а) систематичне відвідування занять; б) активність роботи на практичних заняттях; в) вчасне виконання завдань; г) успішні результати тренінгу, г) оцінки за відповіді на заняттях, д) оцінки за виконання усіх завдань самостійної роботи; е) якість виконання техніки.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

№ з/п	Найменування	Номер теми
1	Робочі програми	1-4
2	Силабус	1-4
3	Презентації (для дистанційних занять)	1-4
4	Аудиторія (спеціальний зал для занять)	1-4
5	Фортепіано	1-4
6	М'які мати, більш жорсткі мати (татамі)	1-4

7	Дерев'яні палиці і кинджали	4
8	Стіл та стільці	3-4
9	Фізична присутність партнерів (це групові заняття – до 16 студентів в одній групі)	1-4

11. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

- уклад. Ігнат'єва Н. М. Комплексна система пластичного виховання актора: ритміка, основи сценічного руху, сценічне фехтування: програма та навч.-метод. матеріали для практик. занять та самоств. роботи студентів 1-4 курсів, галузь знань 02 "Культура і мистецтво", спец. 026 "Сцен. мистецтво", спеціалізація "Актор драм. театру та кіно", кваліфікація бакалавр Харків: ХДАК, 2017
- уклад.: В. Ю. Тополевський Основи сценічного руху, бою та фехтування: навч.-метод. посіб. для практик. занять та самоств. роботи студ. 2-4 курсів. Напрямок "Мистецтво" спец. "Театр. мистецтво" спеціалізація "Актор драм. театру та кіно" освіт.-кваліфік. рівня "бакалавр" Х.: ХДАК, 2012

Допоміжна

- Бобошко Ю. М. Режисер Лесь Курбас. Київ : Мистецтво, 1987. 187 с.
- Брехт Б. Про мистецтво театру : збірка. Київ : Мистецтво, 1977. 244 с.
- Брокетт О. Г. Історія театру : посібник. Львів : Літопис, 2014
- Брук Пітер. Жодних секретів. Думки про акторську майстерність і театр / Перекл. з англ. Я. Винницької та О. Матвієнко, післямова Б. Козака. Львів, 2005.
- Гротовський Е. Театр. Ритуал. Перформер. Львів, 1999. 187 с.
- Ігнат'єва, Н. М. Актор - практична професія // Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених. (18-19 квіт. 2019 року) Харків : ХДАК, 2019. С. 239-240.
- Ігнат'єва, Н. М. Значення акторської пластики в сучасному театрі // Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття : матеріали всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених. (20-21 квіт. 2017 року) Харків : ХДАК, 2017. С. 185-186.
- Ігнат'єва, Н. М. Значення жесту в театрі // Культура України. Серія: Мистецтвознавство : зб. наук. пр. Харків, 2019. Вип. 63. С. 152-158.
URL: <https://doi.org/10.31516/2410-5325.063.14>
- Ігнат'єва Н. М. Тренінг у процесі занять зі сценічного руху // Культура України. Серія: Мистецтвознавство : зб. наук. пр. Харків, 2022. Вип. 76. С. 139-143.
URL: <https://doi.org/10.31516/2410-5325.076.15>
- Ігнат'єва, Н. М. Усвідомленість власного тіла - фундамент роботи над пластичною виразністю майбутнього актора // Соціально-гуманітарний вісник : зб. наук. пр. Харків, 2017. Вип. 16. С. 65-69.
- Історія українського театру. У 3 т. / Л. Барабан та ін. ; НАН України, ІМФЕ ім.

М. Рильського. Київ, 2009. 876 с.

14. Корифеї українського театру: Збірник / Упоряд., вступ., приміт. І. О. Волошина. – К.: Мистецтво, 1982. 309 с.
15. Корнієнко Н. М. Лесь Курбас: репетиція майбутнього. Київ : Факт, 1998. 469 с.
16. Крег Г. Про мистецтво театру. Київ : Мистецтво, 1974. 320 с.
17. Курбас Л. Березіль: Із творчої спадщини / упоряд. і прим. М. Лабінського. Київ : Дніпро, 1988. 518 с.
18. Курбас Л. Філософія театру / упоряд. М. Лабінський; за ред. М. Москаленко. Київ : Основи, 2001. 917 с.
19. Старостін Ю. Сценічний рух як складова професійної підготовки актора // Наук. вісн. Київ. нац. універ. театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого. Київ, 2019. Вип. 24. С.75-78. URL: <https://doi.org/10.34026/1997-4264.24.2019.183908>

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Харківської державної академії культури <http://lib-hdak.in.ua/>
2. Харківська міська спеціалізована музично-театральна бібліотека <http://mtlib.org.ua/>
3. Харківська державна наукова бібліотека <https://korolenko.kharkov.com/>

Навчальне видання

**КОМПЛЕКСНА СИСТЕМА ПЛАСТИЧНОГО ВИХОВАННЯ АКТОРА:
ОСНОВИ СЦЕНІЧНОГО РУХУ**

Програма та навчально-методичні матеріали до курсу
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності
026 «Сценічне мистецтво»,
ОП «Акторське мистецтво драматичного театру та кіно»

Укладачі:

Мізяк Віталій Дмитрович,
старший викладач кафедри музично-драматичного театру
Циганська Тетяна Михайлівна,
старший викладач кафедри музично-драматичного театру, заслужена артистка
України

В авторській редакції

Комп'ютерний набір В.Д.Мізяк

Комп'ютерна верстка

План 2023

Підписано до друку 27.11.2023 р. Формат 60x84/16
Гарнітура «Times». Папір для мн. ап. Друк ризограф
Ум. друк. арк. _____ Тираж 100. Зам № _____

ХДАК, 61057, Харків -57, Бурсацький узвіз, 4
Надруковано в лаб. множ. техніки ХДАК